

УДК 504.75:179

Огірко О.В., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Огірко М.О., студент 3 курсу ФХТЕ[©]

*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*

ХРИСТИЯНСЬКІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЇ

Розглядаються християнські аспекти екології, які вказують на відповідальність людини у своїй діяльності перед Творцем, природою та іншими людьми. Наголошено на зв'язки екології з богослов'ям та мораллю.

Ключові слова: екологія, людина, Творець, богослов'я.

Сучасна екологія – складна багатогранна дисципліна, основою якої є біогеографічні знання, але яка поєднує сьогодні всі природничі, точні, гуманітарні і соціальні науки, з метою пошуків шляхів оптимального розвитку людства на максимальну далеку перспективу, вироблення нових методів збереження біосфери планети.

Людина потребує суспільного життя, яке для неї не є чимось випадковим, а є вимогою її природи. Через обмін з іншими, взаємність у послугах та діалог із своїми ближніми, докільля людина розвиває свої можливості. Суспільство, природа необхідні для здійснення покликання людини. Для досягнення цієї мети потрібно, щоб була збережена правдива ієрархія цінностей, яка як зазначав Папа Іван Павло II в Енцикліці «*Centesimus annus*» (“Сотий рік”, 1991) “підпорядковує матеріальні і природні речі внутрішнім і духовним”.

“Життя в суспільстві, – наголошував Папа Іван XXIII в Енцикліці «*Pasce in terris*» (“Мир на землі”, 1963), треба розглядати, насамперед, як духовну дійсність. Воно є справжнім обміном знаннями у світлі правди, користуванням своїми правами і виконанням обов'язків, змаганням у пошуках морального добра”. Перекручення ж засобів і цілей, яке доходить аж до надання вартості остаточної мети тому, що є лише засобом для її досягнення, або до трактування осіб як звичайних засобів для досягнення якоїсь мети, породжує та утруднює і практично унеможлиблює людське життя та відношення до природи згідно зі Заповідями Найвищого Законодавця.

Таким чином, щоб отримати суспільні зміни, в тому числі і у відношенні до екології навколишнього середовища, формуванні правдивої екологічної свідомості треба звернутися до духовних і моральних здібностей особи і до постійної вимоги її внутрішнього навернення, тобто і до екології душі.

На нашу думку, лише від чистоти душі людини, яка є джерелом людської діяльності залежить чистота довкілля. “Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога” (Мт. 5,8). Ось чому, наскільки людина є внутрішньо чиста, мудра, досконала, свята, настільки її зовнішня діяльність буде втіленням її чеснот і віддзеркаленням її душі у навколишньому середовищі.

За своєю діяльністю людство поділяється на два табори: один наповнений вірою, любов'ю, миром, радістю, добром, світлом і несе життя у світ, а інший – гнівом, ворожнечею, злобою гріха, що спричиняє нещастя, руїну, катаклізми.

Господь Бог, Який створив небо і землю, найкраще знає, як впорядкувати і наповнити її життям і лише тоді, коли людина буде відкрита на дію Святого Духа в її душі, світ стане екологічно чистим і святим.

Екологія душі може формуватися тільки на основі духовного формування особистості, що здійснюється на основі абсолютних вартостей, якими наповнена християнська культура. Основні засади формування чистоти душі повинні реалізуватися на основі морального закону – “чини добро – уникай зла”. У кожного з нас між свободою людини і моральними засадами знаходиться совість (духовний голос Бога в душі людини), яка є остаточною, практичною вказівкою для вчинку. Це – закон в нашому серці, або як написано в документах II Ватиканського собору, – це “святинище людини, в якому вона перебуває сама з Богом, що промовляє в глибинах її душі”. Людина покликана слухати голос Божий в своїй душі і керуватися ним у житті, щоб світ став кращим.

Богослов'я екології ґрунтується на догмі і правді віри про створення світу: все створив Бог, дійсність навколо нас – це творіння Боже. Правда є тільки християнська, її нема в інших релігіях, хіба що – у фантастичній чи наївній формах. І ця християнська правда не є легкодоступна для нашого розуму.

Святе Письмо стверджує факт: “На початку сотворив Бог небо і землю” (Бут. 1,1). Створення, як Божий акт, є таїнством, яке важко сприйняти розумом, а зокрема, коли йдеться про людину як завершення Божого створення. Тому богослов'я є найближча дисципліна для вивчення цього питання. Планета Земля стала мешканням для людини. Творець усе покликав до буття з небуття. Бог є єдиним володарем Всесвіту і всього, що є в ньому, бо не людина, а Він – Сотворитель. А людина – найвища істота між усіма земними сотворіннями. “Бог сотворив чоловіка з земного порошу” (Бут. 2,1) – цей вислів вказує про приналежність людини до її довкілля. Людина є часткою матеріального світу, який її оточує та створений для її існування. Про окрему і незвичайну вищість людини від усього, що створено на землі, вказано в продовженні опису створення людини: “...та вдихнув йому в ніздрі віддих життя і чоловік став живою істотою” (Бут. 2,7). Людина – земне творіння, створена із земного пилу, в ній є частка матерії, з якої і якою вона буде жити. Але людина і образ Божий, який є немов часткою Божого буття, що творить її окремою істотою з окремим ставленням і до довкілля, яке було створене для неї, і до Бога, який на образ Своєї духовної природи створив людину для Себе і помістив її на землі в окремому місці-саді. Цей образ створення людини, описаний у двох документах книги Буття, є важливою богословською основою і для екології.

Після створення людини Бог дав їй завдання: “...підпорядкуйте собі землю і пануйте над сотворіннями” (Бут. 1, 28). Хибне розуміння цих слів християнами спричинилось до виникнення певних проблем в економіці, а нині – і в екології. Спеціалісти з питань пояснення Біблії кажуть: ці слова не є Божим наказом, вказівкою чи засадою для поведінки людини з природою, вони – урочисте Боже благословення для людини на її дорогу в життя і на працю.

Отже, людство повинно множитись і наповнювати землю: поширюючись, поодинокі родини, племена й народи займатимуть свої території. Це Боже побажання, план для діяльності людини.

Як зазначив Папа Іван Павло II, у поведінці з Божими дарами у формі нищення, пошкодження, викорінювання, зловживання – як це вже сталося і ще, можливо, станеться. Церква завжди відстоювала соціальну справедливість, оберігала (принаймні, намагалася) докiлля від розгнужданого поступу. Церква постійно нагадувала: людина забула про Бога – володаря всього створеного, людина повинна пригадати собі про своє призначення. Вона не має права усунути Божі настанови зі суспільного життя. У другій частині опису створення людини сказано: “Узяв Господь Бог чоловіка й осадив його в Едемському саді порати його й доглядати його” (Бут. 2, 15). Бог не сотворив ледаря. Бог віддав людині світ-природу для праці, догляду за нею. Людина береже і доглядає Боже творіння. На жаль, ми, християни, це належно не зрозуміли, і світ відразу, ще зі своїх початків – в особах наших прабатьків – став на дорогу гріха: не жив у злагоді з природою, інтенсивно вичерпував природні скарби. Людині здавалося, що при розвиненій технології Бог не потрібний. Біда у тому, що це порушення рівноваги та гармонії в природі, яке відбувалося дуже повільно і непомітно, виявлено лише у наших індустріальних століттях. Так, аж у нинішніх часах виникла наука екологія, а разом із нею – і богослов'я екології.

Вивчення екології повинно відбуватися у парі із богослов'ям як з наукою, бо у ладі, який встановив у природі її Творець, людина посідає окреме, найвище місце за своїм розумом і вільною волею, окреме місце за ставленням до Самого Творця. Людина отримала високу гідність від Бога, який в особі Ісуса Христа прийшов до тієї людини, щоби відновити і піднести цю гідність, а з людства створити велику відновлену родину-сім'ю, згуртовану співпрацею і солідарністю. Адже екологічні проблеми вимагають, щоб шанувати природу, оберігати від знищення, тобто використовувати її з розумом. Це і є питання богослов'я, без принципів і вказівок якого екологія не обійдеться.

Екологія має тісний зв'язок з моральним богослов'ям, тобто питаннями добра і зла наших вчинків, відповідальності перед Богом, ближнім, людським середовищем.

Без людини в екології не було б етики, адже людина, в якій є тіло і безсмертна душа, прагне, пізнає, любить і знає себе та свого Творця, а також є вільна у своїх вчинках. З людиною, з її розумом і свободою виникає питання добра і зла, дозволеного і недозволеного, правильного і грішного у ставленні до Бога, перед Яким стоїмо серед нашого докiлля-природи, яке маємо розумно вживати з почуттям нашої гідності серед сотворінь.

Докiлля створив Бог і віддав нам для вжитку – живим і ненародженим. Докiллям ми послуговуємося, але в його використанні людина дійшла аж до нечуваних раніше загроз для її ж життя. Більшість проблем виникли із недостатнього почуття солідарності і відповідальності. Коли суспільство відкинуло Бога, то сталося так, як писав Ф. Достоєвський: “Якщо нема Бога – все дозволено...” Тому екологія безпосередньо пов'язана з мораллю. Через кілька днів після катастрофи в Чорнобилі Папа Іван Павло II сказав: “Нові технології змушують наше покоління шукати основ великих моральних засад

(норм) і ставити, таким чином, рішучі питання про природу людини”. У відповіді на питання: Хто така людина? У чому сенс її буття? – знайдемо і її ставлення до природи та її Творця, і моральні засади для екології. Вони походять із вже згадуваних понять: людина як образ і подоба Бога, гідність особи, співробітник Божий.

Першою засадою екології з християнської позиції буде: Творець поставив людину серед природи не як свавільного диктатора, тирана-володаря над цією природою; природа не віддана людині на поталу, людина не може з нею чинити так, як їй заманеться, як диктують їй власні плани. Довкілля – це своєрідне диво, краса людського буття. Порушуючи лад у природі, людина може принизити себе до стану тварин, якщо житиме тільки для приємності споживання і шукання поживи.

Вся природа, все її добро, разом з красою, є для всіх і для кожного – як нині, так і в майбутньому. Ця засада є важлива і з точки зору соціальної справедливості. Поважне порушення цієї засади було б злочином проти людини і людства. Спільним природним надбанням є повітря, вода, земля, світло, ліси, джерела енергії. Заневищення цих дібр, їх нераціональне використання завдає шкоди сучасності та майбутності. Без цих скарбів не можуть існувати живі істоти, без них не можна обійтися в індустрії. Отруювати природу і людей безвідповідальним розвитком індустрії є моральним злом.

Основним чинником морального аспекту є свобода, з якою людина робить своїм актом добро або зло. При користуванні природою ми часто послуговувалися повною свободою. Наша воля потребує засад для дії, які є в природі і в нашому серці. Необмежена свобода порушує лад у природі і творить шкоду. Папа Іван Павло II писав: “Людина думає, що можна як-небудь розпоряджатися землею без будь-яких обмежень, підпорядковуючи її своїй волі так, наче б вона не мала властивої їй форми і призначення, первинно даних їй Богом, які людина, звичайно, може розвивати, але не зловживати ними”.

Покликання людини панувати в світі не означає свавільного підпорядкування собі довкілля та експлуатації його. Завдання людини – бути вінцем творіння, представляти творіння перед Творцем. Людина може відповідально панувати в світі лише тоді, коли слухає Бога та дотримується встановленого Ним порядку та визначеної Ним мети. Коли людина завдяки праці своїх рук та своїм здібностям відкриває таємниці природи та правильно порядкує у світі, то пізнає велич і присутність Бога-Творця.

Символом зв'язку християнства з екологією є св. Франциск з Асизу, який з 1979 року є покровителем екології та екологів.

Література

1. Музичка О.І. Екологія – богословське і моральне питання // Київська Церква. – К., 1999. – № 4. – С. 63-65.

Summary

We consider the Christian aspects of ecology that indicate the person responsible in their activities before the Creator, nature and other people. Emphasized in connection with environmental theology and morality.

УДК 94 (477.8)''18-19''

Плазова Т.І., к. і. н., доцент кафедри політології ©
Національного університету „Львівська політехніка”

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ РУХ В 1894-1939 РОКАХ

Досліджується та аналізується західноукраїнський молодіжний рух, утворення та діяльність молодіжних об'єднань в кінці XIX – в першій третині XX ст. на теренах Західної України, які були втіленням духовної культури українського народу, джерелом утвердження національної свідомості, свободи особистості та свободи нації. Саме в цей період молодіжні об'єднання, які формувались в основному із студентської молоді та учнів старших класів, разом із суспільством проходили складний шлях свого внутрішнього розвитку: від невеличких громадських організацій до дієвих національно-свідомих об'єднань.

Ключові слова: молодіжні об'єднання, суспільно-політична діяльність, національна свідомість, громадянське суспільство.

Актуальність теми та постановка проблеми. Кінець XIX – початок XX століття характеризувалися бурхливим розвитком у більшості європейських держав різноманітних за змістом та формами діяльності суспільних об'єднань, які стали тими чинниками, що спрямували енергію широких верств суспільства на вирішення національних політичних проблем. Спираючись на світову практику та національні традиції, в кінці XIX – на початку XX століття помітний поступ здійснили західноукраїнські добровільні організації, які стали визначним явищем у вітчизняній історії. Розбудова суверенної демократичної Української держави, становлення багатопартійної системи та формування громадянського суспільства активізували дослідження національно-політичних процесів минулого. Саме тепер з'явилась можливість відтворити в усій повноті історичну правду, збагнути та дослідити ті сторінки політичної історії, про які наше суспільство мало викривлене уявлення або й взагалі не знало. Тому значний науковий та громадсько-політичний інтерес становить досвід національно-політичного руху на теренах Західної України, і особливо молодіжного руху.

Актуальність даної проблеми зумовлюється також тим, що разом з політичними партіями і суспільно-політичними об'єднаннями західноукраїнські молодіжні організації і товариства були втіленням духовної культури українського народу, джерелом утвердження національної свідомості, свободи особистості та свободи нації. Вони намагалися продовжувати духовно-освітні процеси, що були започатковані набагато раніше, надати їм історичної сили і незворотності у свідомості молодого і ще зовсім юного покоління.

Мета дослідження – на основі комплексного й об'єктивного аналізу поглибити дослідження політичного молодіжного руху у Західній Україні у